

Utbildningsdepartementet

Statens skolverk
106 20 Stockholm**Uppdrag till Statens skolverk om förslag till förtydliganden i läroplanen för
förskolan**

(1 bilaga)

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Statens skolverk att föreslå förtydliganden och kompletteringar av vissa mål i läroplanen för förskolan. Vidare ska Skolverket föreslå hur förskollärarnas ansvar kan förtydligas i läroplanen. Skolverket ska även föreslå riktlinjer för uppföljning och utvärdering av förskolans verksamhet. Uppdragets utgångspunkter framgår av *bilagan* till beslutet.

Regeringen uppdrar också åt Skolverket att, utifrån förändringarna i läroplanen, föreslå insatser för implementering riktade till personalen i förskolan. Dessutom ska Skolverket belysa behovet av fortbildning och kompetensutveckling med tonvikt på förskollärare utifrån de förändringar som föreslås.

Uppdraget ska genomföras i samverkan med experter på barns utveckling och lärande samt förskolepedagogik. Skolverket ska i sitt arbete sträva efter en så god förankring som möjligt med relevanta aktörer på området.

Skolverket ska redovisa inriktningen av förslag till förtydliganden av läroplanen i förskolan till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 31 mars 2009. Uppdraget i sin helhet ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 30 september 2009.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen bedömer att förskolans potential att stimulera barns naturliga lust att lära inte har utnyttjats fullt ut. Förskolan ska i högre utsträckning ge tidig pedagogisk stimulans för barns språkliga och matematiska utveckling,

utifrån det enskilda barnets utvecklingsnivå, behov och förutsättningar. Ett sådant förstärkt pedagogiskt arbete kan också förbereda barn för deras framtida skolgång. Förskolans läroplan behöver därför förtydligas när det gäller vissa mål, personalens ansvar samt verksamhetens uppföljning och utvärdering. Målen ska sättas på sådant sätt att lärandet kan fortsätta i lekfulla former och med hänsyn till barnens utveckling, behov och förutsättningar.

På regeringens vägnar

Lars Leijonborg

Ursula Armbruster

Bilaga till regeringsbeslut

2008-09-25, nr I:6

Bakgrund

Den svenska förskolans verksamhet präglas av samspel mellan pedagogik och omsorg. Under det senaste årtiondet har det pedagogiska uppdraget i förskolan fått en större betydelse. Denna utveckling ska fortsätta. Förskolans uppdrag med en pedagogik där omvårdnad, fostran och lärande bildar en helhet ska kvarstå.

Verksamheten i förskolan ska främja barns utveckling, kreativitet och lärande. Ett lekfullt lärande i förskolan har betydelse för barnets framtida skolgång. För att på ett bättre sätt ta tillvara lusten att lära ska förskolans läroplan ses över och förtydligas i valda delar. Kunskap och erfarenhet om barns utveckling, behov och förutsättningar samt olika sätt att lära innefattande barns kunskapsutveckling ska känneteckna dessa förtydliganden.

Uppdraget

Skolverket ska föreslå förtydliganden i förskolans läroplan utifrån utgångspunkterna i denna promemoria. Förslagen ska baseras på forskning och beprövad erfarenhet. I uppdraget ska ingå förslag på förtydliganden av följande områden:

- mål för utveckling och lärande av barns språkliga och matematiska utveckling i verksamheten,
- förskollärarnas pedagogiska ansvar för lärandet, och
- vikten av uppföljning och utvärdering av arbetet i förskolan.

Målen för förskolan bör

- vara enkla, tydliga, konkreta och utvärderingsbara för verksamheten,
- sättas i relation till det som verksamheten ska sträva efter att varje flicka och pojke ska utveckla i förskolan,
- utformas som stöd till förskollärarna i utvecklingen av verksamheten,
- kunna ligga till grund för bedömningar av verksamhetens kvalitet i såväl den enskilda förskolan som kommuner i landet,
- underlätta statens, kommuners och den enskilda förskolans uppföljnings- och utvärderingsarbete,
- sättas på sådant sätt att lärandet kan fortsätta i lekfulla former där barns kreativitet och samspel med andra barn och med vuxna står i centrum,
- sättas så att verksamheten kan anpassas efter barnens ålder och utveckling.

Förtydligande av vissa mål i förskolans läroplan

Förskolan är en frivillig verksamhet och barns deltagande i den varierar både när det gäller vid vilken ålder de börjar i förskolan och hur länge de vistas i den per dag. Förskolans läroplan innehåller mål att sträva mot som anger inriktningen på förskolans arbete och därmed den önskade kvalitetsutvecklingen i verksamheten. Förtydliganden av läroplanen innebär inte att det pedagogiska arbetet ska bedrivas i klassrumsliknande former. I förskolan är det inte det enskilda barnets resultat som ska utvärderas när målpuppfyllelsen ska bedömas. Det är i stället verksamhetens kvalitet och hur den tillgodoser barnens utveckling som ska värderas. Denna inriktning ska kvarstå.

Språklig och matematisk utveckling

Utgångspunkten för förtydligandena i förskolans läroplan är att ett aktivt och medvetet arbete med barns språkutveckling i förskolan har en stor betydelse för elevernas fortsatta språk-, tal-, läs-, och skrivutveckling i skolan. Detta gäller såväl i svenska som i de nationella minoritetsspråken. Verksamheten i förskolan ska bedrivas i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Genom ett lekfullt lärande i samspel med andra barn och med vuxna ges barnen möjlighet att i förskolan utveckla talspråk, intresse för skriftspråk och läsning. Förutom språket kan förskolan stimulera den matematiska utvecklingen samt intresset för naturvetenskap och teknik och därmed stimulera barns kunskapsutveckling. Särskild tonvikt i förtydligandena av målen i förskolans läroplan ska därför läggas på barns språkliga och matematiska utveckling. Målområdena kan både utvecklas och kompletteras till följd av förtydligandet.

- Målen i förskolans läroplan för inriktningen av förskolans arbete och därmed också den önskade kvalitetsutvecklingen framgår av kapitel 2 i läroplanen. Målen för barnens utveckling och lärande behandlas i avsnittet 2.2.

Förtydligande av personalens ansvar i förskolans läroplan

Förskolans personalgrupper har ett viktigt ansvar i att, utifrån det enskilda barnets förutsättningar och behov, främja barns utveckling och lärande i samspel med andra. Förskolans läroplan anger riktlinjer för personalens ansvar i förskolan. Läroplanen anger dels det ansvar som vilar på alla som arbetar i förskolan, dels det ansvar arbetslaget har för att arbetet inriktas mot målen i läroplanen.

Inom området språk och matematik ska till exempel arbetslaget

- ansvara för att arbetet i barngruppen genomförs så att barnen får stöd och stimulans i sin språk- och kommunikationsutveckling,
- stimulera barns nyfikenhet och begynnande förståelse av skriftspråk och matematik.

Alla som arbetar i förskolan har ett viktigt uppdrag i att utforma en pedagogisk verksamhet för barnen och medverka till att lägga grunden för barnens utveckling och lärande. Ett förstärkt pedagogiskt uppdrag kan även kräva en förändring av regleringen för personalens ansvar i förskolan.

Regeringen överväger därför att föreslå att det är förskollärarna med högskoleutbildning som framöver bör ha ansvaret för att det pedagogiska arbetet inriktas mot målen i läroplanen. Detta ansvar bör i så fall tydligt framgå av läroplanen.

I förslaget till ny skollag övervägs frågan om att det bör finnas förskollärare i varje förskola (behörighet) och att förskollärare bör ha ett övergripande ansvar för att arbetet i förskolan inriktas mot målen i läroplanen.

Ett förstärkt pedagogiskt uppdrag kan även kräva en förstärkt pedagogisk kompetens hos förskollärarna. Denna kompetens bör därför fördjupas och utökas genom en fortbildningssatsning med tonvikt på förskollärarna. Även insatser för implementering i samband med förtydligandet av förskolans läroplan behöver genomföras med all personal i förskolan.

Förtydligande av uppföljning och utvärdering i förskolans läroplan

Förskolans verksamhet ska planeras, genomföras, följas upp och utvärderas samt utifrån detta utvecklas i förhållande till uppställda mål i läroplanen. Ansvaret för att på respektive förskola bedriva detta kvalitetsutvecklingsarbete bör i första hand vila på förskollärarna. Det är angeläget att metoder utvecklas för detta arbete och att såväl metoderna som arbetet är tydligt relaterade till de uppställda målen i läroplanen. Processen är nödvändig för att därigenom bidra till utveckling av det pedagogiska arbetet.

Barn utvecklas och lär sig genom samspel med andra. Lärande handlar om problemlösning och fördjupat tänkande. Det tillhör personalens uppgift att uppmuntra barnens nyfikenhet och lust till lärande genom lek och se möjligheterna i lärandet. För att kunna göra detta behöver personalen kunna följa barnens lärande och dokumentera detta. Det är inte statens uppgift att föreslå metoder för dokumentation i en läroplan, utan det är upp till varje verksamhet att välja den metod som passar dem bäst. En värdering av barnens lärande och utveckling är en del av den information som behövs för att utvärdera verksamheten. Syftet är att kunna utmana barnens lärande och utifrån detta följa upp och utveckla verksamheten, inte att mäta enskilda barns kunskaper eller färdigheter och jämföra dem med varandra.

Varje förskola bör använda en metodisk uppföljning och utvärdering i syfte att öka förskolans måluppfyllelse. Genom till exempel pedagogisk dokumentation kan processerna i förskolans verksamhet synliggöras och bli ett viktigt underlag för bedömningen av verksamhetens kvalitet, måluppfyllelse och utvecklingsbehov.

Riktlinjer för planering, genomförande, utvärdering och utveckling av verksamheten i förskolan ingår inte i nuvarande läroplan. Ett stärkt pedagogiskt uppdrag i förskolan bör därför även förtydligas i denna del. Förtydliganden bör ingå i läroplanen och framgå av ett eget avsnitt, t.ex. 2.6 Uppföljning och utvärdering i slutet av kapitel 2.